

Wie wint de C.Buddingh'-prijs?

Vanavond wordt op het Poetry International-festival in Rotterdam voor de negentiende keer de jaarlijkse C. Buddingh'-prijs voor het beste Nederlandstalige poëziedebuut uitgereikt. Van de vier genomineerden verdienen Ester Naomi Perquin en H       Gel     de bekroning het meest.

door Bart Van der Straeten

Het zijn gouden tijden voor debuterende dichters. Maakte je als debutant tot vorig jaar alleen kans op de C. Buddingh'-prijs, dan zijn er anno 2007 minstens drie debuutprijzen waarvoor je kunt meedingen. Sinds begin dit jaar bestaat voor Vlaamse dichters zoiets als de Herman de Coninckprijs voor beste debuut, een initiatief van boekenvakvereniging boek.be. Op Gedichtendag werd de allereerste laureate bekendgemaakt: Els Moors won met haar bundel *er hangt een hoge lucht boven ons*. Vorige week raakte de eerste winnaar bekend van een tweede nieuwe debuutprijs: de Debuutprijs Het Liegend Konijn. Die tweejaarlijkse prijs wordt georganiseerd door het po  zietijdschrift *Het Liegend Konijn* en het Vlaams-Nederlands huis deBuren. Bundels van zowel Vlaamse als Nederlandse dichters komen ervoor in aanmerking. De eerste winnaar van die prijs is Naomi Ester Perquin. Haar debuut *Servetten halfstok* wordt nu vertaald in het Engels, Frans en Duits, en        van haar gedichten krijgt een vertaling in de drieëntwintig talen van de Europese Unie. Perquin maakt ook kans op de derde prijs voor debuterende dichters: de C. Buddingh'-prijs, die haar jaarlijkse traditie onverdroten voortzet en vanavond voor de negentiende keer wordt uitgereikt. Ook voor de Buddingh'-prijs komen Vlaamse en Nederlandse dichters in aanmerking. Aan de nominaties van de editie 2007 is dat echter niet te zien: er zijn alleen Nederlandse dichters genomineerd. Dat is niets om ons als Vlamingen zorgen over te maken: in de periode waarover deze prijs gaat – bundels verschenen tussen 1 april 2006 en 31 maart 2007 – is in Vlaanderen immers weinig debuutwerk verschenen dat het onthouden waard was. Maar voor ten minste een van de genomineerde Nederlandse bundels geldt hetzelfde.

Want wie zijn de genomineerden nu eigenlijk? Ze zijn met vier: Pim te Bokkel, H       Gel    , Ester Naomi Perquin en Bernard Wesseling. Te Bokkel, geboren in 1983, is de jongste van de vier. Zijn bundel, *Wie trekt de regen aan?*, blijft na een paar keer lezen van de vier genomineerde bundels het minste overleind. Te Bokkel schrijft niet, hij beschrijft vooral. In spreektaalige zinnen schetst hij tafereeltjes waarvan de diepere betekenis vaak allesbehalve wereldschokkend is. Doorheen de bundel zijn enkele terugkerende thema's geweven – de onkenbaarheid van het ik, de onvatbare verbintenis tussen het ik, de wereld rondom en het universum - maar de clichématige uitwerking van die thema's verveelt al gauw, net als zijn weinig geïnspireerde taalgebruik. Neem nu het gedicht "Mus", waarin nog maar eens een gevallen vogeljong tevoorschijn wordt getoverd om ons medelijden op te wekken:

Met altijd nog je ogen dicht
na een vlucht van het nest onder de dakpan
tot over de dakgoot
en de klap van het vloeroppervlak
is dit je lichaam van nagel tot snavel gestrekt
dit jasje van veertjes die ooit veren zouden zijn
Dromer
hoe groot omarmde jij de wereld niet
toen je vloog

met je vleugels die amper de wind konden tillen?
Hoe groot omarmt de wereld je?
Nauwelijks neem ik een reactie waar
als ik je opneem
dan het samentrekken van een pootje
dat mijn hand vertrouwt.

Alleen in het slotgedicht van zijn bundel slaagt Te Bokkel erin oprecht te vertolken wat hem bezighoudt. Het programma van zijn poëzie staat er expliciet verwoord: “Niet het ding of de dingen maar dat ik er was om ze te zien”, daar draait het voor hem om. Om die beschouwende “ik”, dus.

De spreker in *Focus*, de debuutbundel van Bernard Wesseling (°1978), die eerder al een roman publiceerde, beweegt zich grotendeels in dezelfde alledaagse, stedelijke wereld als de spreker in Te Bokkels bundel. Maar eerder dan een mijmerende, slaat Wesseling een assertieve, wat overspannen toon aan. Hoe kan het ook anders, als onduidelijk is in welke wereld je precies leeft: “We leven in concurrerende realiteiten”. In het gedicht “Het uur van de wolf” heeft Wesseling het niet voor niets over “de dolende mens”. Wesselings thematiek sluit aan bij die van “post-postmoderne” Vlaamse dichters als Jeroen Theunissen: controleverlies, mechanisering (in het gedicht “Project Eelco” wordt de spreker bijvoorbeeld “naast een machine neergezet om erover na te denken”), de dwang van de markt, en de leegte die overblijft als alles gereduceerd is tot koopwaar. Meer dan Te Bokkel zet Wesseling de taal naar zijn hand. Dat is een pro, maar helaas doet hij dat niet altijd met evenveel succes. Zijn neologismen klinken te bedacht (“afbakpizzakorsten”, “tractorbandderby”); zijn mix van registers lijkt eerder een kwestie van effectbejag dan dat ze functioneel is: “amicaal manoeuvreer ik / mijn poeper in je snufferd”. Als Wesseling zichzelf wat meer in de hand gaat houden en wat gebalder gaat schrijven, kan hij verrassen met een tweede bundel. Maar zijn debuut bekronen zou wat prematuur zijn.

Zeker omdat *Focus* twee stevige concurrenten heeft in de debuten van Ester Naomi Perquin (°1980) en Hélène Gelès (°1968). *Servetten halfstok* van Perquin is in ieder geval de meest rijpe bundel van de vier. In tegenstelling tot de vrije, uitlopende verzen van Wesseling en Te Bokkel, zijn Perquins gedichten heel bedachtzaam, secuur bij elkaar gepend en vast gestructureerd in strofen. Haar poëzie maakt daardoor de meest klassieke indruk. Dat is meteen ook het zwakke punt ervan. Want hoewel Perquins gedichten technisch bijzonder goed gemaakt zijn, blijven ze op het thematisch vaak wat te veel in de clichés van de grote, klassieke thema’s hangen. Perquin geeft begrippen als vergankelijkheid, melancholie, herinnering en liefde wel een concrete, maar meestal ook een weinig verrassende invulling. Wanneer ze er toch in slaagt een onvermoed perspectief te vinden van waaruit ze die thema’s kan aanpakken, levert dat bijzonder rake poëzie op, zoals het gedicht “Toen wel”:

Eerst niet – vertrouwen te over,
met sprongen tegelijk de dunste
ijslaag op, de zwakste bomen in,
eenden redden, vogels,
het grootste gemak.

Of het geloof was,
hij wist gewoon niet hoe
soms iets brak, zonder reden plotsklaps
scheurde, als een zoutzak naar beneden

- en van de dood nog evenmin.

Pas toen hij een jongen eieren
kapot zag gooien – zomaar,
met naakte kuikens erin.

Als de jury Perquin afrekent op haar beste gedichten, zal ze het moeilijk hebben haar niét te bekronen. Toch moet ook Hélène Gelès een volwaardige kans krijgen. Want Gelès' gedichten gaan misschien niet zo uitdrukkelijk over grote thema's, ze tonen wel lef. Vooral door het ritme is haar poëzie erg overtuigend. Neem de volgende bonkende, dreunende strofe: "ik wijs je onnodig op de talrijke tinten grijs / op hagel en razende storm bij dat asgrauw / van wolken en draaf door over ongehavend / mimiek op verschoten pilaarmozaïeken" In *Niet beginnen bij het hoofd*, zoals Gelès' genomineerde bundel heet, merk je al gauw dat gedichten voor deze dichteres in de eerste plaats klankbouwsels zijn. De betekenis van deze poëzie lijkt minder voort te komen uit de woorden zelf dan uit de botsing van klanken. Dat is te zien en te horen in muzikale, zingende verzen als "verstop je de toekomst onder je tong" of "die virginale / vingertoppen van een aangestaarde". Gelès vergaloppeert zich nu en dan nog wel eens. Zo heeft ze te vaak de neiging om haar verzen een extra kwiek tintje te geven met opzichtig vrolijke woorden als "tuimel" of "roetsjen". Maar wanneer ze die neiging onderdrukt, maken haar gedichten zich op een merkwaardig muzikale manier van je meester. Daarom moet *niet beginnen bij het hoofd* vanavond de C. Buddingh'-prijs krijgen.

Pim te Bokkel, *Wie trekt de regen aan?*, Nieuw Amsterdam, 2007, 52 blz.

Hélène Gelès, *niet beginnen bij het hoofd*, Uitgeverij 521, 2006, 47 blz.

Ester Naomi Perquin, *Servetten halfstok*, Van Oorschot, 2007, 55 blz.

Bernard Wesseling, *Focus*, Nieuw Amsterdam, 2006, 42 blz.